

GRAS, Matilde. *Camil Albert. Memòries de la viuda d'un anarquista*. València: Institució Alfons el Magnànim, Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació, 2018. Moment memorialística, 3. 210 pàgs. [12,5 x 20]

La present edició rescata les memòries de Matilde Gras Solves (1901-1975), editades per primera vegada al número monogràfic de la revista *Quaderns de Sueca* (2, novembre del 1981), i també inclou, com a annex, la presentació que va fer en el seu moment Joan Fuster.

Matilde, a l'edat de 68 anys, va decidir escriure les seves memòries per deixar constància de la seva trajectòria política i personal, especialment des del moment que va conèixer al seu marit fins a la seva mort. Tal i com el seu títol indica, l'altre protagonista de l'obra és el seu marit Camil Albert (1896-1939), un dels organitzadors dels moviments anarquista a Sueca en el complex i convuls escenari de les transformacions econòmiques i socials que estava experimentant al País Valencià, especialment al camp, on s'estenien els criteris capitalistes en les relacions de treball i producció. Concretament a Sueca, localitat de naixement de la parella, la producció estava destinada a l'arròs i es trobava en crisi per la competència de les noves zones exportadores gràcies a la revolució dels transports i de l'imperialisme. Una situació, agreujada per les epidèmies de còlera de finals del segle XIX, les adversitats meteorològiques i les relacions de poder al camp valencià, que provocarà que molts arrendataris i petits propietaris acabin convertits en jornalers sense terra (el 48,3% de la població activa de Sueca el 1922). En aquest context va néixer i créixer Matilde Gras, filla d'un fuster, òrfena de mare per culpa del tifus i criada per les seves ties des dels 8 mesos; i en aquest mateix context va conèixer al Camil, quan ell havia tornat de Barcelona després de fer el servei militar, a un míting del sindicat anarquista, la Confederació Nacional del Treball (CNT), l'any 1920.

Les seves memòries són les memòries d'una vida i una lluita compartides, sota la Dictadura de Primo de Rivera, en els anys de la II República i durant les col·lectivitzacions revolucionàries de la guerra, i que tingué el tràfic final per al Camil de la repressió franquista al 1939, amb la seva tortura i execució. Es tracta d'una obra que, d'acord amb les paraules de Matilde, deixa constància d'una vida passada per a les futures generacions, "*espere que tot el que us he contat no ho prendreu com un conte. No, estimats meus. Quan jo acabe d'exisitir, què fareu dels meus records? Al fem o cendra? Feu el que vulgueu, però el que està escrit, escrit està*"; i que a més, és també un homenatge a homes i dones com el seu marit, perquè "*tot el que s'ha conseguit és per aquells homes rebels que ens ha donat la natura. Homes a qui no importava donar la vida en benefici de la humanitat. Sempre els tindrem presents, vulguen o no vulguen!*".

IHE

(Secretaria de la Revista)

Traducción de la reseña anterior:

La presente edición rescata las memorias de Matilde Gras Solves (1901-1975), editadas por primera vez en el número monográfico de la revista *Quaderns de Sueca* (2, noviembre del 1981), y también incluye, como anexo, la presentación que hizo en su momento Joan Fuster.

Matilde, a la edad de 68 años, decidió escribir sus memorias para dejar constancia de su trayectoria política i personal, especialmente desde el momento que conoció a su marido hasta su muerte. Tal y como su título indica, el otro protagonista de la obra es su marido Camil Albert (1896-1939), uno de los organizadores del movimiento anarquista en Sueca en el complejo y convulso escenario de las transformaciones económicas y sociales que estaba experimentando el País Valenciano, especialmente el campo, donde se extendían los criterios capitalistas en las relaciones de trabajo y producción. Concretamente en Sueca, localidad de nacimiento de la pareja, la producción estaba destinada al arroz y se encontraba en crisis por la competencia de las nuevas zonas exportadoras gracias a la revolución de los transportes y del imperialismo. Una situación, agravada por las epidemias de cólera de finales del siglo XIX, las adversidades meteorológicas y las relaciones de poder en el campo valenciano, que provocará que miles arrendatarios y pequeños propietarios acaben convertidos en jornaleros sin tierra (el 48,3% de la población activa de Sueca el 1922). En este contexto nació y creció Matilde Gras, hija de un carpintero, huérfana de madre por culpa del tifus y criada por sus tías desde los 8 meses; y en este mismo contexto conoció a Camil, cuando él había regresado de Barcelona después de hacer el servicio militar, en un mitin del sindicato anarquista, la Confederación Nacional del Trabajo (CNT), en 1920.

Sus memorias son las memorias de una vida y una lucha compartidas, bajo la Dictadura de Primo de Rivera, en los años de la II República y durante las colectivizaciones revolucionarias de la guerra, y que tuvo el tráfico final para Camil de la represión franquista en 1939, con su tortura y ejecución. Se trata de una obra que, de acuerdo con las palabras de Matilde, deja constancia de una vida pasada para las futuras generaciones, *“espere que tot el que us he contat no ho prendreu com un conte. No, estimats meus. Quan jo acabe d’existir, què fareu dels meus records? Al fem o cendra? Feu el que vulgueu, però el que està escrit, escrit està”*; y que además, es también un homenaje a hombres y mujeres como su marido, porque *“tot el que s’ha conseguit és per aquells homes rebels que ens ha donat la natura. Homes a qui no importava donar la vida en benefici de la humanitat. Sempre els tindrem presents, vulguen o no vulguen!”*.

IHE
(Secretaría de la Revista)